

Vliv negativních klimatických jevů na produkci ovoce v ČR

Martin Ludvík

Pěstování ovoce má v ČR dlouhou tradici. V posledních desetiletích však soběstačnost u ovoce mírného pásma klesá a jsme stále více závislí na dovozech čerstvého ovoce i ovoce zpracovaného.

Za posledních třicet let poklesly výměry ovocných sadů u profesionálních pěstitelů o téměř 10 tisíc hektarů, z toho 3 tisíce hektarů sadů bylo zlikvidováno v posledních dvou letech. Produkce ovoce poklesla výrazně méně a to díky vyššímu produkčnímu potenciálu nově budovaných výsadeb i nutnosti snižovat náklady na jednotku produkce. Jedním z hlavních důvodů poklesu výměry sadů i zrušení ovocnářské výroby v některých podnicích, je negativních vliv klimatických jevů na stabilitu produkce, zejména v posledních deseti letech pak vliv pozdního jarního mrazu. Nestabilita v produkci, riziko opakovaného výpadku tržeb umocňuje i velmi malá možnost pojištění u komerčních pojišťoven. Standardně lze pojistit pouze jahodník a v omezené míře, jako doplňkové pojištění, jabloně. Náklady na opatření v sadech, které by zajišťovaly jistotu ochrany proti pozdnímu jarnímu mrazu jsou vysoké a je nutné být připraven na kombinaci více opatření. Nejspolehlivějším opatřením je ohřívání vzduchu pomocí parafinových svící nebo topení ohňů ve speciálních kotlích. Používají se případně i mobilní stroje na spalování propan butanu. Lze také využít stroje na výrobu mlhoviny z vody a glycerínu. Riziko těchto opatření je větrné počasí, kdy je teplý vzduch odnášen mimo prostory sadu. Dalším opatřením je promíchávání vzduchu pomocí mobilních či stacionárních vrtulí nebo přímo vrtulníky. Opatření fungují spíše při mírných mrazech (do – 2 stupňů Celsia). Riziko poškození lze snížit použitím protimrazové závlahy, kdy je po dobu expozice mrazem permanentně plocha sadu zavlažována vrchem. Jde o opatření velmi nákladné. Musí být vybudována speciální závlaha ve výsadbě a především výrazný zdroj vody. Za jednu mrazivou noc je nutné počítat s potřebou vody odpovídající 30 mm dešti. Pokud je za sebou několik mrazivých nocí, jde o skutečně obrovské množství vody. V současné situaci většina Vodoprávních úřadů nechce povolovat zdroje vody k těmto účelům.

Jarní mrazy vždy byly, jsou a budou rizikem podnikání v ovocnářství. Jejich výskyt není ničím neobvyklým. Problémem jsou spíše teplejší zimy, s nimiž je spojen dřívější nástup kvetení ovocných stromů a tím riziko jejich poškození. Ovocnáři také v posledních letech nebrali větší ohled na rajonizaci a tedy výběr těch nejvhodnějších lokalit pro pěstování ovoce.

Výzvou do budoucna je i zařazení později kvetoucích odrůd do sortimentu, případně zaměření šlechtění tímto směrem nebo využití fytohormonů či jiných látek, které by dokázaly v určitých letech oddálit počátek květu.